

940727-1

Pojetí nepředmětnosti má své věčné, ale i historické předpoklady. Ještě u Descarta se setkáváme se samozřejmostí, s jakou charakterizuje člověka jako „res“, tedy „věc“, i když nejde o „věc“ rozprostraněnou, nýbrž myslící. Leibnizova monáda naproti tomu už má nitro; niternost se stává samostatným tématem, ale problém spojení mezi vnějškem a nitrem trvá až do Hegela. Ten učinil velký krok kupředu tím, že s fenomenologickou důsledností uznal přechod mezi „nitrem“ a „vnějškem“ (a to oběma směry) za skutečný, a dal mu pojmenování, totiž „zvnějšnění“ vnitřního a naopak „zvnitřnění“ vnějšího (Veräußerung, Verinnerung). V Descartovi se poněkud přehnaně zdůrazňuje původce tzv. evropského subjektivismu, ale ve skutečnosti jde o něco dost odlišného. Descartes je nadále objektivistický, ale jeho důraz na fundamentální odlišnost světa myšlenky od světa těl a těles otevřel cestu k stále zřetelnější tematizaci subjektu jako problému, který dnes jeví nejen všechny známky živé aktuality, nýbrž přímo prvořadě filosofické závažnosti, protože tím je stále více problematizována platnost zejména ve vědách jakoby samozřejmého „objektivismu“, jehož původ musíme ovšem hledat již u presokratiků. Filosofický „objev“ subjektu či „vynález“ pojmu a pojetí subjektu nutně vede k otřesu, zproblematizování a revizi celé dosavadní tradice zpředměťujícího myšlení a tím k novému chápání skutečnosti vůbec.

(Písek, 940727-1.)